

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-991(2) TAIS-23-10306(3)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GINKLŲ IR ŠAUDMENŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-705 13 IR 31 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2487		
	Rengėjas <i>Vidaus reikalų ministerija</i>	Svarstyta <i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-07-25	Siūloma <i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ LRV posėdis ☐ Gražinti tobulinti
Pateikimo Seimui terminas 2023-07-05			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Lietuvos Respublikos Seimo nariai Vytautas Bakas, Vilija Targamadžė, Zenonas Streikus, Lukas Savickas, Laima Nagienė, Zigmantas Balčytis, Rūta Miliūtė, Saulius Skvernelis, Linas Kukuraitis, Algirdas Butkevičius, Kęstutis Mažeika Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo Nr. IX-705 13 ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-2487 (toliau – Įstatymo projektas) **siūlo leisti savigynai D kategorijos dujinius įrenginius be leidimų turėti (bet ne pirkti) ir laikyti nuolatiniais Lietuvos Respublikos gyventojams nuo 14 metų, jeigu šiuos įrenginius jiems perdavė tėvai, tėviai ar globėjai (rūpintojai).**

Šiuo metu dujinius įrenginius be leidimo gali įsigyti asmenys nuo 18 metų.

Poreikis keisti reguliavimą grindžiamas nusikalstamumo, nukreipto prieš nepilnamečius, augimu. Taip pat pažymima, kad kai kurie tėvai, siekdami sudaryti savo vaikams galimybę apsaugoti nuo užpuolikų, nuperka ir duoda naudotis dujiniais balionėliais, nors už tokius veiksmus yra numatyta atsakomybė.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projektu **siūloma nepritarti Įstatymo projektui** dėl šių priežasčių:

(1) siūlomas teisinis reguliavimas grindžiamas padidėjusiu nusikalstamų veikų, dėl kurių padarymo nukentėjo nepilnamečiai asmenys, skaičiumi ir išaugusiu vaikų seksualinio išnaudojimo atvejų skaičiumi, tačiau **remiantis Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenimis bendras nukentėjusiųjų vaikų skaičius mažėja, didelė dalis vaikų nukentčia artimoje aplinkoje, o daugiau nei pusė nukentėjusių vaikų yra iki 14 metų amžiaus** (nuo 2017 m. bendras nukentėjusiųjų vaikų skaičius stabiliai mažėjo, iš 1552 nukentėjusių vaikų 2022 metais – 42,5 proc. nukentėjo artimoje aplinkoje (nuo tėvų, įtėvių, globėjų, kitų šeimos narių, giminaičių, patėvių, pedagogų), daugiausiai nukentėjusių vaikų buvo iki 14 m. amžiaus – 52,9 proc. vaikų), taip pat stebimas registruotų seksualinio pobūdžio nusikalstamų veikų nepilnamečių asmenų atžvilgiu mažėjimas (2020 m. – 358, 2021 m. – 265, 2022 m. – 259);

(2) Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad siūlomas teisinis reguliavimas turės teigiamą poveikį kriminogeninei situacijai, bus sudaryta galimybė vaikams nuo 14 metų apsiginti nuo nusikaltėlio užpuolimo. Tačiau **dujų įrenginių prieinamumas nepilnamečiams asmenims gali kelti viešojo saugumo ir žalos asmens sveikatai riziką.**

Galimi ašarinių dujų sukelti sveikatos pažeidimai, kurie vadovaujantis klinikinės toksikologijos gydytojų pateikta informacija, priklauso nuo ašarinių dujų rūšies, koncentracijos, srovės stiprumo, purškimo atstumo, nukentėjusiojo savybių ir kitų aplinkybių. Nors sunkūs sveikatos pažeidimai nėra dažni, tačiau yra užfiksuota ir mirties atvejų (daugiausia dėl kvėpavimo sutrikimų) ir negrįžtamų pažeistų organų pakitimų (apakimo).

Remiantis psichologų bei gydytojų vaikų ir paauglių psichiatrų nuomone, **14-mečių psichosocialinė branda dar nėra pakankama** atsakingai naudotis savigynos dujų įrenginiais, impulsų kontrolė nėra visiškai susiformavusi, todėl **leidimas šio amžiaus paaugliams turėti savigynos dujų įrenginių gali didinti padidėjusių smurtinių atvejų skaičių paauglių tarpe.** Pagal Socialinės paramos šeimai informacinės

sistemos duomenis auga galimai smurtavusių vaikų skaičiai (2020 m. – 366, 2021 m. – 380, 2022 m. – 607).

Daugumoje Europos šalių dujų įrenginių galima įsigyti nuo 18 metų. Dujų balionėliai civiliams asmenims visai uždrausti Belgijoje, Danijoje, Graikijoje, Airijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje. Nuo 14 metų balionėlį galima įsigyti tik Vokietijoje, nuo 16 metų – Latvijoje, Kroatijoje, Serbijoje, Slovakijoje ir Italijoje.

(3) nepilnamečiui asmeniui suteikus teisę nuo 14 metų turėti D kategorijos dujų įrenginį, jam turėtų būti taikomi ginklo saugojimo, laikymo, nešiojimo ar gabenimo reikalavimai, tačiau už jų nesilaikymą (administracinį nusižengimą pagal Administracinių nusižengimų kodekso 229 str.) atsakomybė iki 16 metų nebūtų taikoma (pagal Administracinių nusižengimų kodekso 6 str. 1 d. atsakomybė taikoma nuo 16 metų). Tokiu atveju atsakomybė galėtų kilti tėvams, globėjams (rūpintojams), tačiau **turėtų būti sistemiškai peržiūrėtas administracinės atsakomybės klausimo tėvams reglamentavimas už tokio pobūdžio nusižengimus, jeigu juos padaro asmuo neturintis 16 metų amžiaus;**

(4) pareiga užtikrinti vaikų teises ir saugumą kyla tėvams, bendruomenėms, valstybei, o ne paliekama pačių nepilnamečių asmenų nuožiūrai, gebėjimams ir atsakomybei. Todėl turi būti išnaudojamos visos kitos priemonės, skirtos apginti nepilnamečius asmenis ar padėti apsiginti, nesukeliant grėsmių paties nepilnamečio asmens sveikatai (savigynos ir saugaus elgesio, grėsmių atpažinimo mokymai, tėvų, mokyklų, darželių, policijos, savivaldybių atstovų ar kitų suinteresuotų asmenų bendruomenių susitelkimas ir bendradarbiavimas ir kita).

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas derintas su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Teisingumo ministerija, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriumi, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ir Lietuvos savivaldybių asociacija.

TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS

- ☐ Esminės
- ☐ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio
- ☐ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos
- ☒ Pastabų nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė

Viešojo valdymo grupė, vyresnioji patarėja